

Vergaderjaar 1996–1997

19 637

Vluchtelingenbeleid

Nr. 260

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 6 juni 1997

1. Inleiding

De Wet van 1 december 1994 (veilig land van herkomst), Stb. 849, is in werking getreden met ingang van 1 januari 1995.

Op 7 februari 1995 heb ik een Algemeen Overleg gehad met de Vaste Commissie voor Justitie over de wijziging van het Voorschrift Vreemdelingen (veilige landen van herkomst). Het verslag van dit Algemeen Overleg is door de Vaste Commissie vastgesteld op 23 februari 1995 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1994–1995, 19 637, nr 126).

Bij mijn regeling van 9 februari 1995, Stcrt. 1995, 34, in werking getreden met ingang van 18 februari 1995, zijn de volgende landen aangewezen als veilig land van herkomst: Bulgarije, Ghana, Hongarije, Roemenië, Polen, Senegal, Slowakije en Tsjechië (art. 28c, Voorschrift Vreemdelingen, alsmede bijlage 9 daarbij).

Tijdens bovengenoemd Algemeen Overleg heb ik onder meer toegezegd dat de Tweede Kamer halfjaarlijks zal worden gerapporteerd over de samenstelling van de lijst, alsmede over de situatie in de Bondsrepubliek Duitsland.

Op 10 oktober 1995 zond ik u de eerste rapportage¹ met betrekking tot de lijst van veilige landen van herkomst, op 12 juli 1996 zond ik u de tweede rapportage² en op 1 november 1996 zond ik u de derde rapportage³. Hiermee doe ik gaarne die toezegging gestand voor wat het vierde halfjaar betreft en leg ik de rapportage met betrekking tot de periode augustus 1996 tot en met januari 1997 aan u voor.

Voor wat de statistische gegevens betreft gaat het om de periode juli 1996 tot en met december 1996. Uit praktisch oogpunt heb ik er, in overleg met de Minister van Buitenlandse Zaken, voor gekozen om de ontwikkelingen in de desbetreffende landen tot en met april 1997 weer te geven.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1995–1996, 19 637 nr. 139.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 1995–1996, 19 637 nr. 201.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 1995–1996, 19 637 nr. 222.

2. Cijfermatige gegevens

Uit de statistische gegevens die in bijlage 1 bij deze brief zijn opgenomen, blijkt in de eerste plaats dat de dalende tendens ten aanzien van de instroom van asielzoekers uit de landen op de lijst, die na de inwerkingtreding van de Wet veilige landen van herkomst is ingezet, in het vierde halfjaar na de inwerkingtreding van de Wet veilige landen van herkomst is onderbroken. In het eerste halfjaar na de inwerkingtreding van de Wet veilige landen van herkomst bedroeg de instroom 498, in het tweede halfjaar 356, terwijl in het derde halfjaar een instroom van 223 is geregistreerd. In het vierde halfjaar gaat het om een instroom van 311 asielzoekers, een duidelijke stijging dus ten opzichte van het derde halfjaar. Het aantal asielzoekers afkomstig uit Slowakije, Tsjechië en Hongarije stijgt, terwijl de instroom van asielzoekers afkomstig uit andere landen van de lijst daalt. Er is geen duidelijke verklaring voor dit verschijnsel aan te geven.

Uit de statistische gegevens betreffende de beslissingen gedurende de periode juli tot en met december 1996 is voorts gebleken dat er geen A-statussen zijn verleend aan personen afkomstig uit veilige landen van herkomst. Het aantal vergunningen tot verblijf (VTV's) dat na de inwerkingtreding van de Wet veilige landen van herkomst werd verleend, steeg van 33 in het derde halfjaar naar 62 in het vierde halfjaar (incl. herziening en bezwaar).

Het aantal VTV's dat werd verleend steeg vooral onder asielzoekers afkomstig uit Roemenië, Slowakije en Bulgarije, tevens werd er één VTV verleend aan een asielzoeker afkomstig uit Senegal. Gezien het relatief grote aantal dossiers is geen individueel onderzoek gedaan naar de gronden waarop een VTV is verleend. Uit ervaring blijkt echter dat uiteindelijk doorgaans op reguliere gronden, zoals gezinshereniging en het (gaan) verrichten van arbeid, toelating wordt verleend.

In aanvulling hierop zou ik voor deze vierde rapportage de beantwoording van een vraag willen meenemen die de heer Van Oven tijdens het algemeen overleg op 29 januari jl. stelde naar aanleiding van de derde rapportage Wet veilige landen van herkomst. Het ging daarbij om de vraag hoe het komt dat er in de periode 1 februari – 1 augustus 1996 in herziening vergunningen tot verblijf zijn verleend aan een groot aantal Bulgaarse asielzoekers. Na dossieronderzoek is gebleken dat de reden hiervoor is gelegen in het feit dat enkele vergunningen tot verblijf zijn verleend op grond van het feit dat enkele asielzoekers die in het kader van gezinshereniging naar Nederland kwamen alsnog aan hebben kunnen tonen dat zij over voldoende middelen van bestaan beschikken. Tevens vormde het aan kunnen tonen van het hebben van een vaste relatie en een garantstelling van de partner in kwestie een reden om een vergunning tot verblijf te verlenen. In een meerderheid van de gevallen betrof het derhalve toelating op reguliere gronden.

3. Beoordeling situatie in de landen genoemd in bijlage 9 bij het Voorschrift Vreemdelingen

Na overleg met de Minister van Buitenlandse Zaken dienaangaande ben ik van mening dat zich het afgelopen halfjaar geen dusdanige ontwikkelingen in de situatie in Bulgarije, Ghana, Hongarije, Roemenië, Polen, Senegal, Slowakije en Tsjechië hebben voorgedaan dat er aanleiding is hun aanwijzing als veilig land van herkomst te heroverwegen. Genoemde landen kunnen daarom naar mijn mening onverminderd als veilig worden beschouwd, hetgeen wil zeggen dat een asielzoeker afkomstig uit één van deze landen, gelet op de algehele situatie aldaar, geen vervolging heeft te duchten in de zin van artikel 15, eerste lid van de Vreemdelingenwet.

De aanvraag om toelating als vluchteling van een asielzoeker uit een dergelijk land wordt dan ook niet ingewilligd wegens kennelijke ongegrondheid daarvan, tenzij de aanvraag is gebaseerd op bijzondere omstandigheden die, in afwijking van de algehele situatie aldaar, het vermoeden kunnen wekken dat de asielzoeker niettemin gegronde redenen voor vervolging te vrezen heeft.

In bijlage 2 bij deze brief wordt per land een beknopte nadere toelichting op de situatie in hogergenoemde landen gegeven, waarin recente ontwikkelingen zijn verwerkt. De belangrijkste ontwikkelingen bekend geworden in de periode oktober 1996 tot april 1997 zijn:

- het Basisverdrag tussen Roemenië en Hongarije dat op 16 september 1996 werd ondertekend is op 3 oktober 1996 geratificeerd;
- in Roemenië werd in november 1996 na democratisch gehouden verkiezingen de oppositiekandidaat Emil Constantinescu tot nieuwe president gekozen;
- bij de eind 1996 gehouden presidentsverkiezingen in Bulgarije is de uit de oppositie afkomstige Stoyanov als president gekozen, hij is op 19 januari beëdigd en op 22 januari in functie getreden;
- in Ghana werd Jerry John Rawlings als president herverkozen. Sinds eind 1996 kunnen nationale en internationale intergouvernementele organisaties functioneren zonder overheidsinmenging en behoeven zij zich niet meer te laten registreren.

4. De lijst met sichere Herkuntsstaaten in de Bondsrepubliek Duitsland

Tijdens eerdergenoemd algemeen overleg met de Vaste Kamercommissie voor Justitie op 7 februari 1995 heb ik eveneens toegezegd in de halfjaarlijkse rapportage in te gaan op de situatie in de Bondsrepubliek Duitsland. Over de situatie in de Bondsrepubliek Duitsland kan ik u het volgende mededelen. De lijst van veilige landen van herkomst die door de Bondsrepubliek Duitsland wordt opgesteld, is sinds de derde evaluatie van de Wet veilige landen van herkomst niet gewijzigd.

Op de huidige lijst van veilige landen van herkomst van de Bondsrepubliek Duitsland worden derhalve nog steeds Bulgarije, Ghana, Polen, Roemenië, Senegal, Slowakije, Tsjechië en Hongarije als *sichere Herkuntsstaaten* beschouwd.

Volledigheidshalve zijn in bijlage 1 bij deze brief statistische gegevens opgenomen over de toepassing van de *sicherer Herkuntsstaat*-regeling in de Bondsrepubliek Duitsland (tabel 5).

5. Hantering van het principe van veilig land van herkomst in de landen van de Europese Unie

5.1. Algemeen

Tijdens een algemeen overleg met uw Kamer op 30 oktober 1996 vroeg de heer Rijpstra naar een overzicht van de toepassing van het veilig land van herkomstbeginsel in de Europese Unie.¹ Tevens vroeg hij of het Nederlandse Voorzitterschap bereid zou zijn het initiatief tot verdere harmonisatie van de lijst te nemen. Ik heb daarop toegezegd hier op een later tijdstip schriftelijk op terug te komen. Die toezegging kom ik hiermee graag na.

Uit navraag onder de Lid-Staten van de Europese Unie is gebleken dat een minderheid van de Lid-Staten van de Europese Unie het principe van het veilig land van herkomst in de praktijk toepast. Naast Nederland

---

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1995–1996, 19 637 nr. 226, p. 5.

betreft het Duitsland, Finland, Spanje en het Verenigd Koninkrijk. De voornoemde landen hebben het principe vastgelegd in de wet. Voorts is gebleken dat alleen het Verenigd Koninkrijk, Finland, Nederland en Duitsland een lijst van veilige landen van herkomst hanteren.

5.2. Landen die geen lijst hanteren

Voor wat betreft de andere Lid-Staten is het zo dat Portugal het principe van veilig land op zichzelf wel kent maar geen lijst heeft en dat Denemarken een lijst met landen heeft samengesteld waarop een versnelde kennelijke ongegrondheidsprocedure van toepassing is zonder dat deze als «veilige landen van herkomst» worden aangemerkt. De Deense Immigratiedienst heeft deze landen op de lijst gezet op grond van de algemene omstandigheden in de desbetreffende landen. De landen op de Deense lijst zijn Rusland (uitzonderingen gelden voor bijvoorbeeld Joden), Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Roemenië, Bulgarije, de Scandinavische landen, de landen van West-Europa, de Verenigde Staten, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan, Benin, Ghana, Niger, Senegal en Tanzania. België hanteert niet het principe van veilig land van herkomst bij de beoordeling van asielverzoeken. België hanteert als gevolg hiervan geen lijst met veilige landen van herkomst. In de praktijk hanteert België de regel dat een asielzoeker die afkomstig is uit een «veilig» land niet zal worden erkend als vluchteling, niet omdat hij uit een veilig land van herkomst in de hier bedoelde specifieke betekenis van het woord komt, maar omdat hij geen vrees heeft voor vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag van Genève 1951. Frankrijk heeft evenmin een lijst van veilige landen van herkomst samengesteld. Frankrijk kent wel een aantal landen waarop het de *cessation clause* (art. 1 C 5, Verdrag van Genève) heeft toegepast, dat wil zeggen dat de vluchtelingenstatus van onderdanen uit die landen niet wordt verlengd. Het gaat hierbij om de volgende landen: Benin, Kaapverdië, Chili, Hongarije, Polen, voormalig Tsjechoslowakije en Roemenië.

Griekenland heeft het principe van veilig land van herkomst nog niet systematisch toegepast omdat het de principes uit de Conclusie met betrekking tot de landen waar in het algemeen geen gegronde vrees voor vervolging bestaat, aangenomen in Londen in 1992, pas recentelijk heeft geïmplementeerd in de nationale vreemdelingenwetgeving. Ierland, Italië, Oostenrijk en Zweden passen het principe van veilig land van herkomst helemaal niet toe.

5.3. Landen die wel een lijst hanteren

Zoals bekend zijn de Duitse en Nederlandse lijst met veilige landen van herkomst identiek. Op de lijst van het Verenigd Koninkrijk staan Bulgarije, Cyprus, Ghana, India, Pakistan, Polen en Roemenië. De lijst van Finland omvat België, Bulgarije, Cyprus, Denemarken, Estland, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië, Griekenland, Hongarije, IJsland, Ierland, Italië, Letland, Liechtenstein, Litouwen, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Polen, Portugal, Roemenië, Rusland, Slowakije, Slovenië, Spanje, Tsjechië, Zweden en Zwitserland.

De criteria die worden toegepast bij de samenstelling van deze lijst zijn neergelegd in de door de Europese ministers belast met Immigratiezaken, bijeen te Londen in 1992, aangenomen Conclusie met betrekking tot de landen waar in het algemeen geen gegronde vrees voor vervolging bestaat. Voordat de lijst van veilige landen van herkomst wordt opgesteld, wordt in alle landen die een lijst hanteren het Ministerie van Buitenlandse Zaken geraadpleegd. Evenals in Nederland is in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk goedkeuring van het Parlement vereist voordat de lijst definitief

wordt vastgesteld. In Finland is dit niet vereist omdat de bevoegdheid om de lijst van veilige landen van herkomst vast te stellen is vastgelegd in de Finse Vreemdelingenwet en ligt bij de Raad van State. Overigens vindt er in het Finse Parlement momenteel een discussie plaats over de mogelijke afschaffing van de lijst.

Van de vier landen die een lijst hanteren, is Nederland het enige land dat de lijst met veilige landen van herkomst periodiek, dat wil zeggen ieder halfjaar, beoordeelt op de eventuele noodzaak van herziening. In Duitsland wordt, evenals in Nederland, de lijst herzien wanneer er zich veranderingen voordoen in de politieke omstandigheden van het desbetreffende land. In Finland worden de omstandigheden in de veilige landen van herkomst voortdurend in de gaten gehouden en wordt de lijst aangepast als dit als gevolg daarvan noodzakelijk wordt geacht. Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt eveneens doorlopend de algemene omstandigheden in de desbetreffende landen. Zowel Duitsland, Finland als het Verenigd Koninkrijk zal een land van de lijst verwijderen wanneer de situatie in een land verslechtert, net zoals dat in Nederland het geval is.

Voor wat betreft de toepassing van het principe van veilig land van herkomst is het zo dat asielverzoeken die worden ingediend door vreemdelingen afkomstig uit een veilig land van herkomst als regel kennelijk ongegrond worden verklaard en in een versnelde procedure worden afgehandeld. De asielzoeker heeft echter in alle landen waar een lijst van veilige landen van herkomst wordt gehanteerd de mogelijkheid om feiten naar voren te brengen die kunnen leiden tot de conclusie dat zijn land van herkomst niet kan worden gekwalificeerd als een veilig land van herkomst. De invoering van het principe van veilig land van herkomst heeft in zowel Duitsland, Finland als het Verenigd Koninkrijk geleid tot een afname van het aantal ingediende asielverzoeken. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat in het Verenigd Koninkrijk reeds een reeks van andere instroombeperkende maatregelen is ingevoerd, voordat deze daling van het aantal asielverzoeken inzette. In de tweede helft van 1997 zal er in het Verenigd Koninkrijk nader onderzoek worden verricht naar de effecten van de invoering van het veilige land van herkomst beginsel.

5.4. Harmonisatie van de lijsten binnen de Europese Unie

Uit het voorgaande en uit besprekingen binnen de Europese Unie over de toepassing van het beginsel van veilige landen van herkomst blijkt dat er onder de Lid-Staten bijzonder weinig animo is om een gezamenlijke lijst met veilige landen van herkomst op te stellen. De kans dat deze op korte termijn, laat staan onder het huidige Voorzitterschap, tot stand zal komen acht ik bijzonder gering.

Om die reden is het Nederlandse Voorzitterschap van mening dat het niet zinvol is om een dergelijk voorstel tot harmonisatie in te dienen.

6. Tot slot

In het licht van de beoordeling van de actuele situatie in die landen die in overleg met de Minister van Buitenlandse Zaken heeft plaatsgevonden, zie ik geen aanleiding voor een bijstelling van de lijst. Vooralsnog zie ik evenmin aanleiding om nieuwe landen aan de lijst toe te voegen.

Ten behoeve van mijn volgende halfjaarlijkse rapportage zal de situatie opnieuw in overleg met de Minister van Buitenlandse Zaken worden beoordeeld. Ook zal de samenstelling van de lijst bij die gelegenheid opnieuw worden bezien. Ik zal u alsdan of zoveel eerder als daartoe

aanleiding mocht rijzen, eveneens op de hoogte stellen van mogelijke relevante ontwikkelingen in de Bondsrepubliek Duitsland.

De Staatssecretaris van Justitie,
E. M. A. Schmitz

STATISTISCHE GEGEVENS

Nederland

Tabel 1. Instroom veilige landen van herkomst

	juli tot en met december 1995	juli tot en met december 1996	procentueel verschil
Roemenië	157	87	- 44%
Bulgarije	37	29	- 21%
Slowakije	49	99	102%
Ghana	43	31	- 28%
Polen	19	16	- 16%
Tsjechië	27	34	26%
Hongarije	0	15	150%
Senegal	12	0	- 100%
Totaal	344	311	- 9%

Tabel 2. Productie veilige landen van herkomst: eerste aanleg juli tot en met december 1996

	VTV	Afwijzing	Niet Ont- vankelijk	Kennelijk Onge- grond	Overig	Totaal
Roemenië	-	8	13	75	63	159
Bulgarije	-	3	10	50	16	79
Slowakije	7	17	28	119	15	188
Ghana	-	26	13	19	13	71
Polen	-	2	9	13	3	27
Tsjechië	-	4	10	33	15	62
Hongarije	3	-	7	18	2	30
Senegal	1	-	4	4	1	10
Totaal	11	60	94	331	128	624

Tabel 3. Productie veilige landen van herkomst: herziening asiel juli tot en met december 1996

	VTV	Afwijzing	Niet Ont- vankelijk	Kennelijk Onge- grond	Overig	Totaal
Roemenië	5	61	66	66	16	214
Bulgarije	5	23	28	28	7	91
Slowakije	-	5	5	5	1	16
Ghana	7	18	25	25	3	78
Polen	3	14	17	17	1	52
Tsjechië	-	12	12	12	-	36
Hongarije	1	3	4	4	2	14
Senegal	-	1	1	1	-	3
Totaal	21	137	158	158	30	504

Tabel 4. Productie veilige landen van herkomst: bezwaar asiel juli tot en met december 1996

	VTV	Afwijzing	Niet ontvankelijk	Kennelijk Ongegrond	Overig	Totaal
Roemenië	11	113	19	143	32	318
Bulgarije	1	66	9	76	20	172
Slowakije	14	89	10	113	53	279
Ghana	–	53	4	57	25	139
Polen	4	15	8	27	2	56
Tsjechië	–	9	3	12	18	42
Hongarije	–	16	7	23	6	52
Senegal	–	–	–	–	–	–
Totaal	30	361	60	451	156	1 058

Duitsland

Tabel 5. Asielinstroom uit veilige landen van herkomst in 1996 in Duitsland*

	instroom	aantal beslissingen	toekenning	bescherming tegen uitzetting	afwijzing	kennelijk ongegrond	andere beslissingen
Bulgarije	940	2 148	0	0	44	904	1 200
Polen	137	222	0	0	16	125	81
Roemenië	1 395	3 168	0	0	63	1 453	1 652
Slowaakse Republiek	107	230	0	0	2	114	113
Tsjechische Republiek	36	63	0	0	0	33	30
Hongarije	54	88	0	0	2	31	55
Ghana	277	842	0	0	43	314	482
Senegal	105	173	0	0	43	78	52
Totaal	3 051	6 934	0	0	213	3 052	3 665

* Bron: Bundesamt für die Anerkennung ausländischer Flüchtlinge (BAFI).

1. Oost-Europa

1.1. Bulgarije

Bulgarije is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

De Grondwet voorziet in een onafhankelijke rechtelijke macht. Voorts is er een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof. In het strafprocesrecht is het uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is, totdat het tegendeel wordt bewezen. De verdachte heeft recht op een advocaat. Heeft de verdachte geen advocaat, dan wordt die door de staat toegewezen.

De mensenrechtensituatie in Bulgarije is sinds de omwenteling van 1989 sterk verbeterd. Door de overheid zijn positieve maatregelen genomen teneinde discrepanties tussen nationale en internationale wetgeving op het terrein van de rechten van de mens te overbruggen.

De Grondwet verbiedt het opzetten van politieke partijen op grond van religieuze, etnische of raciale criteria.

Desalniettemin is een op voornamelijk etnische Turkse fundamentele gebaseerde partij vertegenwoordigd in het parlement. De Grondwet verbiedt tevens organisaties die de territoriale integriteit of eenheid van het land bedreigen of die haat uitdragen jegens personen behorend tot een bepaald ras, etnische of religieuze groep. De autoriteiten hebben met een beroep hierop de organisatie Umo-Ilinden (waarvan de leden stellen een Macedonische mensenrechtenorganisatie te zijn) geweigerd te registreren.

Ofschoon de Grondwet voorziet in vrijheid van religie, werd er aan de Orthodoxe kerk een speciale positie toegekend en zijn er in de praktijk enige beperkingen voor een aantal non-Orthodoxe religieuze groepen.

Alle groeperingen die activiteiten uitoefenen met een religieus element, dienen zich bij de Raad van Ministers te laten registreren. In de praktijk is deze registratie een probleem voor de Jehova's Getuigen en Word of Life. In 1995 hebben de Jehova's Getuigen een klacht hieromtrent ingediend bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens. De Commissie heeft zich inmiddels ontvankelijk verklaard, doch nog geen uitspraak gedaan. Verscheidene malen zijn godsdienstige bijeenkomsten van niet-geregistreerde religieuze groepen door de politie opgebroken, waarbij soms geweld is gebruikt. Moslim, Joodse en katholieke groeperingen krijgen daarentegen financiële en andere steun van de Bulgaarse autoriteiten, welke steun evenwel in geen verhouding staat tot de steun die de Orthodoxe kerk ontvangt.

Ongeveer tien procent van de Bulgaarse bevolking bestaat uit etnische Turken. Hoewel de spanningen tussen de staat en deze minderheidsgroep niet volledig zijn verdwenen, zijn er geen restricties in het gebruik van de Turkse taal of het gebruik van niet-Slavische namen. In gebieden waar voornamelijk Turks wordt gesproken financiert de Bulgaarse overheid Turkse taallessen op openbare scholen.

Roma maken ongeveer zes procent uit van de Bulgaarse bevolking. Zij leven voor een groot deel in zeer slechte omstandigheden. Het komt herhaaldelijk voor dat zij door Bulgaarse medeburgers negatief worden bejegend en dat er sprake is van discriminatie bij arbeidsomstandigheden. De autoriteiten hebben hierop niet altijd een adequaat antwoord in de zin van onderzoek of bescherming, ofschoon zij stellen zich bewust te zijn van deze problematiek.

De eind 1996 gehouden presidentsverkiezingen, waarbij de uit de oppositie afkomstige Stoyanov als president is gekozen, kenmerkten zich volgens internationale waarneming door «rust en efficiëntie».

Stoyanov is op 19 januari beëdigd en op 22 januari jl. in functie getreden.

Een serieus probleem is de uitvoering en handhaving van op zichzelf adequate wetgeving. Zo slagen de Bulgaarse autoriteiten er niet in corruptie en criminaliteit een halt toe te roepen. Dit is onder meer het gevolg van tekortkomingen in de samenwerking tussen de politie en het openbaar ministerie, die beide ook niet vrij van corruptie zijn. Tevens kan politiegeweld voorkomen, gericht tegen verdachten van misdrijven en tegen leden van minderheidsgroepen. De autoriteiten hebben wel opgetreden tegen een aanzienlijk aantal van deze functionarissen.

1.2. Hongarije

Hongarije is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

Rechters zijn onafhankelijk en mogen geen lid zijn van een politieke partij of politieke activiteiten ontplooiën. Er is een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof. In het strafprocesrecht is uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is, totdat het tegendeel is bewezen. Een verdachte heeft recht op een advocaat. Heeft de verdachte geen advocaat, dan wordt die door de staat toegewezen.

Hongarije heeft wetgeving die de positie en rechtszekerheid van minderheden waarborgt. Zo is er de Wet op de Minderheden die lokaal zelfbestuur mogelijk maakt in gebieden waar de erkende etnische minderheden de meerderheid vormen. Tevens heeft Hongarije de Europese Conventie voor de Bescherming van Etnische Minderheden geratificeerd.

Een parlementair Comité voor Mensen-, Minderheden- en Religieuze rechten is in Hongarije actief.

Daarnaast zijn in 1995 drie Ombudsmannen aangesteld; een Ombudsman voor mensenrechten (met een plaatsvervanger), een Ombudsman voor de bescherming van persoonsgegevens en een Ombudsman belast met de controle op de uitoefening van rechten van minderheden.

Er bestaan in Hongarije 13 erkende minderheden die reeds meer dan honderd jaar woonachtig zijn binnen de huidige landsgrenzen van Hongarije.

Onderwijs is op verschillende niveaus voorzien in bijna alle minderhedentalen en ook de schrijvende pers heeft periodieken in de minderheidstalen. Tevens zijn er radio-uitzendingen in het Slowaaks, Roemeens, Duits, Kroatisch en Servisch en televisie-uitzendingen ten behoeve van de grotere minderheidsgroepen.

De Hongaarse autoriteiten doen hun best actief op te treden tegen discriminatie en onheuse bejegening van minderheden. De Roma vormen de grootste etnische minderheidsgroep met een aantal van 143 000 personen volgens de volkstelling van 1990. Dit cijfer weerspiegelt echter slechts het aantal Hongaren dat toen zelf aangaf tot de Roma te behoren. Over het algemeen gaan deskundigen en betrokken organisaties ervan uit dat er ongeveer 500 000 Roma in Hongarije wonen. De voornaamste problemen van de Roma betreffen hun sociale achterstand en discriminatie. De werkloosheid onder Roma ligt ver boven het landelijk gemiddelde en het percentage ongeschoolden is hoog. Roma zijn geregeld

slachtoffer van excessief politiegeweld en beklagen zich over rechtsongelijkheid. Door middel van wetgeving en andere regelgeving probeert de Hongaarse overheid de Roma uit hun achterstandspositie te halen. De voor een daadkrachtige uitvoering van dit beleid beschikbare middelen zijn echter veelal niet toereikend. Wel zijn enige tientallen politiefunctionarissen strafrechtelijk veroordeeld voor het gebruik van excessief geweld.

In maart 1996 is het Wetboek van Strafrecht gewijzigd in die zin dat efficiënter valt op te treden tegen racistisch gemotiveerde misdrijven.

Op 19 maart 1995 is een Basisvriendschapsverdrag ondertekend tussen Hongarije en Slowakije. Dit verdrag is op 10 december 1996 geratificeerd. Een van de belangrijkste artikelen is artikel 15 betreffende de wederzijdse minderheden. Aanbeveling 1201 van de Raad van Europa wordt door het verdrag juridisch bindend verklaard. De essentie van deze aanbeveling betreft lokaal zelfbestuur in gebieden waar etnische minderheden een meerderheid vormen.

Op 19 maart 1996 heeft het Hongaarse parlement overeenstemming bereikt over de nieuwe Wet op de Politieke Partijen, welke wet de mogelijkheid opent om etnische partijen op te richten.

Op 16 september 1996 hebben Hongarije en Roemenië een basisverdrag ondertekend, dat op 3 oktober 1996 is geratificeerd. Een van de belangrijkste artikelen is artikel 15 inzake de wederzijdse minderheden (de Hongaarse minderheid in Roemenië en de Roemeense minderheid in Hongarije). Raad van Europa-aanbeveling 1201 is in een annex bij het verdrag opgenomen met de expliciete uitsluiting van collectieve rechten en territoriale autonomie op basis van etnische criteria.

1.3. Polen

Polen is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

Polen heeft een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof. Uitspraken van het Constitutionele Hof hebben het karakter van een opinie.

In het strafprocesrecht is uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is, totdat het tegendeel is bewezen.

Indien een verdachte geen advocaat heeft, wordt deze door de staat toegewezen. De rechtbanken werken over het algemeen effectief en er zijn geen aanwijzingen van enige corruptie. Wel is er bij veel rechtbanken een grote achterstand in de te behandelen zaken.

Polen heeft de positie en rechtszekerheid van minderheden wettelijk gewaarborgd. De etnische minderheden in Polen verkeren niet in een achterstandspositie. Evenmin is er in algemene zin sprake van discriminatie of een onheuse bejegening. Het aantal individuele gevallen van intolerantie ten aanzien van etnische minderheden is aanzienlijk dalende.

Het Bureau van de Commissaris voor Bescherming van de Burgerrechten (Ombudsman) is de mensenrechten-waakhond van de Poolse overheid. De Ombudsman is een onafhankelijk instituut met bevoegdheid tot het onderzoeken van schendingen van burgerrechten en burgerlijke vrijheden. Daarnaast heeft hij de bevoegdheid tot het initiëren van civiele, administratieve en strafrechtelijke processen, alsmede de mogelijkheid om zelfstandig de autoriteiten te benaderen met voorstellen voor

wetsontwerpen of voorstellen tot wijziging van wettelijke regelingen. In de praktijk wordt van deze bevoegdheden gebruik gemaakt.

Het Wetboek van Strafrecht voorziet in bestraffing van een ieder die zich schuldig maakt aan het produceren van gedrukt materiaal waarin wordt aangezet tot haat op nationale, etnische, raciale of religieuze gronden.

Ofschoon het Openbaar Ministerie niet snel op deze grond vervolgt, wordt deze bepaling ook niet misbruikt ter beknutting van de vrijheid van meningsuiting.

In de Grondwet is voorzien in vrijheid van godsdienst, die ook in de praktijk gewaarborgd wordt. Alhoewel de katholieke kerk in het overgrote deel van de scholen onderricht geeft, kan dit op verzoek van de ouders ook geschieden door vertegenwoordigers van andere religies. In plaats van deelname aan godsdienstlessen is het ook mogelijk onderwijs in ethiek te krijgen. Van de geboden alternatieven wordt in de praktijk evenwel zeer sporadisch gebruik gemaakt.

Er zijn ongeveer 30 000 Roma in Polen woonachtig. Een onevenredig groot deel van hen is werkloos; zij hebben meer te lijden gehad van de economische omwenteling dan de gemiddelde Pool.

Sporadisch voorkomende publieke uitingen van anti-semitisme ontmoeten de laatste jaren een adequate respons van de justitiële autoriteiten en meer dan eens de aandacht op het hoogste politieke niveau.

1.4. Roemenië

Roemenië is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

De Wet op de Reorganisatie van de Rechterlijke macht uit 1992 voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht. Voorts is er een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof. Rechters worden door de President voor het leven benoemd op aanbeveling van een commissie van rechters en Officieren van Justitie. In het strafprocesrecht is uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is, totdat het tegendeel is bewezen. Indien een verdachte geen advocaat heeft, krijgt hij er een toegewezen. De mensenrechten, met name de onaantastbaarheid van de persoon, vormen een van de hoekstenen van de Grondwet.

In november 1996, als gevolg van democratisch verlopen verkiezingen, werd oppositiekandidaat Emil Constantinescu als nieuwe President gekozen. De nieuwe regering onder leiding van Victor Ciorbea die in december 1996 werd geïnstalleerd, is een coalitieregering bestaande uit Christen-Democraten, Liberalen, Sociaal Democraten en de Hongaarse beweging.

Twee etnische Hongaren vervullen momenteel in de Roemeense regering een ministerspost, 8 zijn er staatssecretaris, terwijl er tevens 6 (onder)prefecten van Hongaarse afkomst werkzaam zijn. Ook aan andere door de Roemeense autoriteiten gegeven signalen kan de indruk worden ontleend dat de in het verleden moeilijke positie voor de etnische Hongaren zich sterk aan het verbeteren is door toedoen van de inspanningen van de nieuwe Roemeense machthebbers. Ook de Hongaarse autoriteiten zijn hieromtrent zeer positief en verwachtingsvol gestemd.

Op 16 september 1996 is het Basisverdrag tussen Roemenië en Hongarije ondertekend, welk verdrag op 3 oktober 1996 is geratificeerd. Een van de belangrijkste artikelen is dat inzake de wederzijdse minderheden.

Aanbeveling 1201 van de Raad van Europa is in een annex bij het verdrag opgenomen met de expliciete uitsluiting van collectieve rechten en territoriale autonomie op basis van etnische criteria.

De Wet op Educatie van 1995 geeft de etnische Hongaren het recht op onderwijs in hun eigen taal.

Implementatie van deze wet is vertraagd tot 1997, welke implementatie door de OVSE beschouwd zal worden.

De Grondwet en de Kieswet garanderen iedere van de vijftien erkende minderheidsgroeperingen in ieder geval één zetel in het Roemeense parlement. Op grond hiervan zijn de Roma in de praktijk in het parlement met één zetel vertegenwoordigd. Vanwege de grote intieme verdeeldheid onder Roma, waardoor zij zich in onvoldoende mate verenigen en organiseren, zijn meer zetels vooralsnog niet verwachtbaar. De Hongaarse Democratische Unie van Roemenië heeft 25 zetels in het parlement (van de 343 beschikbare zetels) en 11 in de Senaat (van de 143).

Door de Roemeense autoriteiten is in 1993 een Adviserende Raad voor Nationale Minderheden in het leven geroepen. Doelstellingen zijn onder meer het in kaart brengen van de specifieke problemen van leden van etnische minderheden, contacten houden met minderheidengroeperingen en autoriteiten en het doen van wetsvoorstellen. In december 1996 werd Gyorgy Tokay, een etnische Hongaar, benoemd tot Minister van het Departement voor de Bescherming van de Nationale Minderheden, dat rechtstreeks onder de Premier valt.

Minister Tokay is tevens voorzitter van voornoemde Raad.

De positie van Roma wordt in belangrijke mate bepaald door een grote sociaal-economische achterstand.

Daarnaast kunnen zij het slachtoffer worden van verschillende vormen van negatieve bejegening.

Ofschoon de uitoefening van de in de Grondwet gewaarborgde mensenrechten door de politie steeds beter ter hand wordt genomen, blijven mishandelingen in gevangenissen op gezette tijden voorkomen. De autoriteiten nemen hiertegen niet altijd voldoende actie. Daarnaast worden arrestanten door de politie vaak niet op hun rechten gewezen, terwijl dit wettelijk verplicht is.

De Roemeense Grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en verbiedt censuur. Strafrechtelijke vervolging is desondanks mogelijk indien men zich naar het oordeel van de autoriteiten schuldig maakt aan laster ten opzichte van de staat.

De onafhankelijke media maken een voortdurende groei door. Er verschijnen enige honderden dag- en weekbladen. Er zijn 53 private televisiezenders en 110 private radiozenders, waarvan vele overigens slechts een zeer beperkt bereik hebben.

Demonstraties die dienen om communistische, racistische of fascistische ideeën te uiten of die een bedreiging vormen voor de publieke orde of de nationale veiligheid zijn bij wet verboden.

Vijftien religies ontvangen van de staat financiële ondersteuning. Daarnaast zijn 385 andere stichtingen en organisaties als religieuze associatie geregistreerd door de Roemeense autoriteiten.

Conform het Wetboek van Strafrecht zijn seksuele handelingen tussen meerderjarige mannen strafbaar, indien zij plaatsvinden in het openbaar of tot een publiek schandaal leiden (artikel 200 lid 1). In de praktijk komt dit erop neer, dat zolang meerderjarige homoseksuelen seksuele handelingen verrichten in de privéwoning, er geen kans op vervolging is (op voorwaarde dat de burens er geen last van hebben, omdat dit anders weer zou kunnen leiden tot een publiek schandaal). Enige personen zijn op grond van dit artikel veroordeeld, of bevinden zich in voorarrest. Hun homoseksuele handelingen zouden zich op openbare plaatsen hebben afgespeeld. Overigens is er in deze gevallen over het algemeen ook sprake van overtreding van andere artikelen, zoals diefstal of geweldpleging.

Daarnaast stelt artikel 200 personen en verenigingen strafbaar die opkomen voor de belangen van homoseksuelen.

Naar aanleiding van druk uit het buitenland heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken in september 1996 het Openbaar Ministerie gesuggereerd geen homoseksuelen strafrechtelijk te vervolgen en de rechtbanken verzocht geen «artikel 200 lid 1»-zaken te behandelen. Voor zover bekend heeft dit ook niet plaats gevonden.

1.5. Slowakije

Slowakije is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

De Grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht. De rechters, die voor het leven worden benoemd, zijn gebonden aan de wet en aan internationale verdragen. Een rechter kan slechts door het parlement uit zijn functie worden onttrokken. Slowakije heeft een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof.

In het strafprocesrecht is het uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is totdat het tegendeel wordt bewezen. Een verdachte heeft het recht te weigeren tegen zichzelf te getuigen en heeft recht op een advocaat. Indien een verdachte geen advocaat heeft, wordt deze door de staat toegewezen.

In beginsel is de positie van minderheden bevredigend geregeld.

Slowakije heeft bepalingen in de Grondwet en wetgeving die de positie en rechtszekerheid van minderheden waarborgen. Zij hebben het recht op de ontwikkeling van hun eigen cultuur, op informatie en educatie in hun moedertaal en het recht om deel te nemen in beslissingstrajecten bij onderwerpen die hen rechtstreeks aangaan. In de praktijk laat dit echter wel eens te wensen over en worden specifieke overheidsinstrumenten ten behoeve van de minderheden (adviserende organen, subsidiebeleid) onvoldoende gebruikt.

Er zijn Roma-groepen die in beperkte mate zijn geïntegreerd in de Slowaakse samenleving. Een groot deel van de Roma leeft echter vaak in aparte wijken of dorpen. De Slowaakse regering is zich meer en meer bewust van bestaand racisme van met name «skinheads» ten aanzien van Roma, en zoekt naar oplossingen hiervoor. Naar aanleiding van de moord op een Roma in december 1996 en de dreiging van Roma om een burgerwacht in het leven te roepen om op die manier zichzelf te beschermen, heeft de Minister van Binnenlandse Zaken met vertegenwoordigers van de Roma-gemeenschap overlegd om te komen tot een gezamenlijke oplossing. Dit heeft evenwel tot op heden nog niet geleid tot structurele maatregelen.

Discriminatoire en racistische bejegening van verschillende aard komt met name ten aanzien van Roma voor, terwijl de politie over het algemeen weinig genegen is hiertegen bescherming te bieden. Het kan voorkomen,

dat ook de politie zich schuldig maakt aan een dergelijke bejegening, terwijl door Roma hieromtrent ingediende klachten veelal geen effect hebben.

De Hongaarse minderheid bezet 17 zetels in het parlement sinds de verkiezingen van 1994 en is ook op regionaal niveau vertegenwoordigd. Op nationaal niveau zijn de Hongaarse partijen vertegenwoordigd in de oppositie. Ook zijn er enige regeringsleden van Hongaarse afkomst.

De in de Grondwet gegarandeerde godsdienstvrijheid wordt in de praktijk gerespecteerd. Conform de Slowaakse wetgeving hebben alleen (de 15) geregistreerde kerken en religieuze organisaties het expliciete recht om diensten te houden en andere activiteiten te verrichten, ofschoon geen specifieke religieuze of andere activiteiten door de autoriteiten worden verboden of ontmoedigd, ten aanzien van welke religieuze stroming dan ook.

Op 15 mei 1996 is een Basisvriendschapsverdrag tussen Slowakije en Hongarije in werking getreden. Eén van de belangrijkste artikelen is dat betreffende de wederzijdse minderheden. Aanbeveling 1201 van de Raad van Europa wordt door het verdrag juridisch bindend verklaard. De essentie van de aanbeveling betreft lokaal zelfbestuur in gebieden waar etnische minderheden een meerderheid vormen.

1.6. Tsjechië

Tsjechië is lid van de Raad van Europa, is partij bij het EVRM en heeft het individueel klachtrecht erkend.

De rechterlijke macht is onafhankelijk, zowel in theorie als in praktijk. Er is een Hooggerechtshof en een Constitutioneel Hof. In het strafprocesrecht is het uitgangspunt dat een verdachte onschuldig is, totdat het tegendeel wordt bewezen. De verdachte heeft recht op een advocaat. Indien een verdachte geen advocaat heeft, wordt er een toegewezen door de staat.

Medio 1996 is door het aannemen van een amendement op de Wet op het Staatsburgerschap een wijziging aangebracht in de voorwaarden waaraan een staatsburger van Slowakije dient te voldoen om in aanmerking te komen voor het staatsburgerschap van Tsjechië. Dit amendement houdt in, dat aan de Minister van Binnenlandse Zaken de discretionaire bevoegdheid is verleend om de in de Staatsburgerschapswet vervatte eis van een schoon strafblad te laten vallen, waardoor het dus makkelijker wordt in aanmerking te komen voor het Tsjechisch staatsburgerschap. Sinds dit amendement zijn reeds 250 verzoeken ingediend, welke alle zijn ingewilligd. Op deze grond kunnen in Tsjechië verblijvende Roma die op grond van hun geboorteplaats in het bezit waren van het Slowaakse staatsburgerschap alsnog het Tsjechische staatsburgerschap verkrijgen.

Tsjechië heeft wetgeving die de positie en rechtszekerheid van minderheden (waaronder Roma) waarborgt.

Zo zijn er in het Wetboek van Strafrecht verschillende artikelen waarop minderheden een beroep kunnen doen, indien zij slachtoffer zijn geworden van racistisch geïnspireerd geweld. Daarnaast kunnen minderheden op grond van bepalingen in de Grondwet rekenen op gelijke behandeling wanneer zij ter bescherming tegen geweld een beroep doen op de politie. Mocht men desalniettemin onjuist bejegend worden op gedecentraliseerd niveau, dan kan men een klacht indienen bij het Bureau voor Klachten en Controle, dat deel uitmaakt van het bureau van de districtspolitie.

Vertegenwoordigers van alle in Tsjechië woonachtige minderheids-groepen hebben zitting in de door de overheid ondersteunde Raad voor de Nationaliteiten.

Vanuit de centrale overheid, i.c. het Ministerie van Binnenlandse Zaken is met name de laatste anderhalf jaar concrete aandacht besteed aan de wijze waarop politie-optreden een rol kan spelen bij het voorkomen en bestrijden van racistisch gemotiveerde daden. Een handboek ten behoeve van het Openbaar Ministerie en de politie, waarin de probleemstelling en aanpak wordt uiteengezet, is in voorbereiding. Racistisch gemotiveerde criminaliteit wordt bestreden vanuit op nationaal niveau georganiseerde politie die specialisten in dienst heeft die belast zijn met dit soort misdrijven.

Sinds 1 september 1996 is een wet van kracht, die het mogelijk maakt een hogere straf op te leggen voor racistisch gefundeerde misdaden.

Een werkgroep, bestaande uit ambtenaren van het Ministerie van Justitie, Binnenlandse Zaken en de Tsjechische Binnenlandse Veiligheidsdienst verricht onderzoek naar alle soorten van extremistische uitlatingen. Daarnaast heeft het Ministerie van Justitie de rechtbanken de opdracht gegeven opgave te doen van alle processen waarin mensen vervolgd zijn wegens racistische uitlatingen, om op die manier te bezien wat de snelheid van de rechtsgang is.

In november 1996 zijn negen personen, die een concert bijwoonden van skinhead-bands in de plaats Kozolupy, vervolgd wegens het brengen van de Hitlergroet.

De politie is recentelijk aanmerkelijk geherstructureerd, waarbij veel nieuwe politiefunctionarissen werden aangesteld.

Ten behoeve van integratie kunnen Roma tot de politie toegelaten worden, ook indien zij (nog) niet de daarvoor vereiste vooropleiding hebben voltooid.

Het Ministerie van Onderwijs-, Sport- en jeugdzaken heeft het initiatief genomen voor een proefproject waarbinnen aan Roma-kinderen separate pre-school cursussen worden aangeboden. Doel is een normale instroom in het reguliere onderwijs te bevorderen, dat wil zeggen, zonder eventuele taal- of sociale gedragsproblemen.

Op de staatstelevisie wordt een Tsjechischtalig programma uitgezonden, dat zich specifiek richt op Roma.

Ook de radio heeft zo'n programma. Tevens verschijnen er diverse op Roma gerichte periodieken, die op één na alle door de staat worden ondersteund.

Ondanks de bovenstaande inspanningen van de overheid, is het recent nog voorgekomen dat Roma de toegang tot restaurants en een gemeentelijk zwembad is geweigerd en dat zij worden gediscrimineerd op gebieden als werk en huisvesting. Daarnaast blijft interetnisch geweld voorkomen en neemt dit zelfs toe (met name gepleegd door skinheads), ofschoon niet alle geweldsdaden als racistisch geïnspireerd worden aangemerkt door politie of rechterlijke macht.

Individuele mensen kunnen vrij hun mening geven over politieke thema's en de autoriteiten bekritisieren. Onder het Wetboek van Strafrecht is echter het uiten van smaad ten aanzien van de Tsjechische republiek en de president strafbaar gesteld met een gevangenisstraf van maximaal twee jaar. In de praktijk zijn er echter slechts voorwaardelijke straffen opgelegd.

Er zijn in Tsjechië verhoudingsgewijs veel particuliere media (twee van de vier televisiestations). Tevens zijn er meer dan zestig particuliere radio-stations. Er heerst in Tsjechië volledige persvrijheid.

De vrijheid van godsdienst wordt in theorie en praktijk gerespecteerd. Er zijn in Tsjechië 21 kerken geregistreerd, die alle door de staat van verschillende vormen van ondersteuning worden voorzien. Een kerk moet minimaal 10 000 leden tellen, voordat er van registratie sprake kan zijn. Kleinere gemeenschappen, zoals de Moslims, hebben geen wettelijk alternatief, doch deze wordt in de praktijk niets in de weg gelegd om hun geloof te belijden.

2. Afrika

2.1. Ghana

Ghana verkeerde van 1992 tot december 1996 in een overgangsfase van een autoritair gestuurd systeem onder leiding van de Provisional National Defence Council naar een grondwettelijke democratie. In december 1992 werd Jerry John Rawlings op grond van verkiezingen de eerste President van de Vierde Republiek. In december 1996 werd hij bij vrije parlements- en presidentsverkiezingen herkozen en verkreeg zijn NDC-partij 133 van de 200 parlementszetels. Het feit dat acht politieke partijen aan de verkiezingen meededen en het hoge opkomstpercentage (77%), wordt gezien als een verdere verbetering van de mensenrechten in Ghana. De Grondwet van 7 januari 1993 gaat uit van een scheiding tussen de uitvoerende, de wetgevende en de rechterlijke macht. Verder kent Ghana op basis van de Grondwet een onafhankelijke rechterlijke macht. De rechtsgang kent de gebruikelijke rechtsgaranties. Deze zijn gebaseerd op Brits recht. Zittingen van de rechtbanken zijn openbaar, beklagden hebben recht op juridische bijstand door een advocaat en er zijn mogelijkheden om in beroep te gaan bij een hoger rechtscollege. De rechtspraak functioneert niet geheel optimaal, hoofdzakelijk door gebrek aan financiële middelen.

Op grond van de Grondwet zijn verscheidene autonome commissies ingesteld waaronder de Commission for Human Rights and Administrative Justice (CHRAJ). Deze regeringsorganisatie heeft in 1996 een rapport doen verschijnen waarin het gevangeniswezen wordt bekritiseerd. Verder heeft de CHRAJ met succes bemiddeld bij een aantal individuele mensenrechtzaken (waaronder gevallen van zonder aanklacht gedetineerden) en op dit terrein bewustwordingsprogramma's opgezet. Met name de nieuw opgezette gemeentelijke veiligheidsdiensten, die los staan van de reguliere politiemacht, maken zich nog schuldig aan excessieve vormen van gezagshandhaving, waarbij slaan van arrestanten en vrije burgers (o.a. straatventers) en willekeurige arrestaties voorkomen. Er zijn geen meldingen van mensenrechtenschendingen die tot een gegrond beroep op vluchtelingenschap zouden kunnen leiden. De persvrijheid wordt goed nageleefd.

Nationale en internationale niet-gouvernementele organisaties, waaronder het Internationale Rode Kruis, Amnesty International, de International Federation of Woman Lawyers (FIDA) en Women in Law and Development in Africa (WILDAF), functioneren zonder overheidsinmenging en behoeven zich sinds eind 1996 niet meer te doen registreren.

In Ghana lijkt een stabiele politieke situatie te heersen.

2.2. Senegal

Senegal heeft een grondwettelijk gekozen president en een door diens parti Socialiste (pS) overheerst parlement. Op grond van een Verkiezingscode worden open en betrouwbare verkiezingen mogelijk

gemaakt. Er zijn 25 legale oppositiepartijen die gezamenlijk 32 parlamentszetels hebben. In het kabinet van 33 ministers (3 vrouwelijke) zijn er negen afkomstig van oppositiepartijen. In 1996 is door de regering voortgegaan met de decentralisatie van regionaal en lokaal bestuur. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is in de Grondwet vastgelegd. Rechtspraak is gebaseerd op het Franse burgerlijk recht.

Senegal kent een traditie van respect voor de mensenrechten. Van overheidswege wordt geen inbreuk gemaakt op de persvrijheid. In het leger heerst een grote mate van professionaliteit en gedisciplineerdheid.

Anders dan bij de minder gedisciplineerde gendarmerie en lokale politie, waar gevallen van mensenrechtenschendingen bij arrestaties en detenties (slaan, hetgeen grondwettelijk is verboden) worden gemeld, worden de mensenrechten door het leger gerespecteerd. Er bestaat kritiek op de leefomstandigheden in de gevangenissen. Ten behoeve van een betere bescherming van de mensenrechten werd een Grondwettelijke Raad, een Staatsraad voor bestuursrechtelijke zaken en een Hof van Cassatie ingesteld. Militaire gerechtshoven hebben geen bevoegdheid in burgerzaken.

In de regio Casamance werd Senegal de afgelopen jaren geconfronteerd met het streven van de Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance (MFDC) om met geweld afscheiding van dit gebied te bewerkstelligen. Op 8 juli 1993 werd een staakt-het-vuren overeengekomen. Veel gedetineerde MFDC-aanhangers werden vervolgens vrijgelaten. Begin 1995 was er sprake van gewelddadige confrontaties tussen het Senegalese leger en relatief kleine fracties van het MFDC, die de gewapende strijd wilde voortzetten.

Sinds begin december 1995 een staakt-het-vuren werd overeengekomen, is het in de Casamance overwegend rustig en veilig geweest. De Senegalese regering heeft in januari 1996 het huisarrest van de MFDC-leider, Abbe Diarnacoune Senghor, en vier van diens militair-politieke adviseurs opgeheven. Teneinde bij de pogingen om een oplossing te vinden voor het geschil haar goede wil te tonen, heeft de regering in 1996 enkele keren kleine groepen MFDC-aanhangers vrijgelaten. Eind 1996 waren nog ca. 120 MFDC-leden gedetineerd. Van betrokkenheid bij eventuele nieuwe gewelddadige incidenten verdachte MFDC-aanhangers, lopen het risico te worden gearresteerd.